

N:o 187.

Af herr K. P. Arnoldson, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om fördelning mellan rikets samtliga församlingar af ett års inkomst från ledig presterlig tjänst inom svensk-lutherska kyrkan.

Det är ett allmänt känt sakförhållande, att våra kommunala och kyrkliga menigheter så väl i stad som på land till följd af orsaker, som här ej är stället att närmare utreda, bringats att åtaga sig en ständigt växande börda af utgifter och skuldsättning. Att denna börda skall kännas dubbelt tyngande under tider af svårt ekonomiskt betryck, ligger i öppen dag, och det säger sig sjelft, att behovet af dess lättande under slika tider framträder starkare än någonsin.

Bland de utgifter och bördor, som nu tynga på våra församlingar, har ingalunda den minsta delen härflutit ur omsorgen för *skolväsendets förbättring*. De välsignelserika frukter, som härigenom skördats, hafva naturligt nog icke kunnat ernås utan att menigheterna i motsvarande grad betungats. Då de dessutom samtidigt tryckas af en mängd andra bördor, kunde det möjligen hända, att den småningom vaknande kärleken till folkskolan började svalna och en allmännare insigt om behovet af skolväsendets tidsenliga utveckling ännu länge blefve fördröjd.

Att söka förebygga en sådan nationel olycka bör vara ett hufvudföremål för hvarje verklig skolväns omsorger. Så mycket mer är detta fallet i svåra tider som dessa, då det allmänna betrycket mångenstädes leder till, att man nekar skolorna och deras lärare det allra nödvändigaste. Det är då så mycket angelägnare att finna utvägar, hvarigenom de mest trängande

utgifterna till skolans höjande kunna åtminstone delvis bestridas utan menigheternas betungande, eller redan nu åtagna utgifter till detta ändamål kunna lättas inom församlingar, der skolan allaredan är satt i godt stånd.

En dylik utväg kan redan sägas vara från det kyrkliga hållet anvisad eller åtminstone otvetydigt följa af derifrån gjorda uttalanden.

Af kyrkans män har det ofta, och på senare tider med synnerlig styrka, framhållits, att folkskolan, såsom faktiskt uppvuxen på kyrklig grund, äfven bör i allo underordnas kyrkan och erkänna denna såsom sin naturliga ledare. Här är ej stället att utreda, om denna åsigt är riktig eller icke; jag har nu blott att påpeka det sakförhållande, att folkskolan för närvarande ostridigt lyder under kyrkans domvärjo. Men så länge detta är fallet, och äfven anses af kyrkan så böra förblifva — så länge åligger äfven kyrkan vissa förpligtelser, som hon hvarken bör eller kan undandraga sig. Skall nemligen skolan lyda under kyrkan, så är det den senares oafvisliga skyldighet att af sina rika häfvor sörja för skolans främjande, så snart församlingarne genom ekonomiskt betryck sättas mer eller mindre ur stånd dertill. En sådan tid är nu kommen, och det är därför högeligen af nöden, att kyrkan träder emellan och räcker skolan en hjälpsam hand.

Härvid kan ej blifva fråga om en afknappning i presterskapets löner till församlingarnes och skolans förmån. Genom de i enlighet med kongl. förordningen af den 11 juli 1862 om regleringen af presterskapets löner på femtio år avslutade konventionerna är presterskapet ända in i nästa århundrade skyddadt mot hvarje minskning i sina löneförmåner. Och äfven om en sådan lagligen låte sig verkställas, vore det väl icke billigt att afknappa den lön, som hvarje prestman vid tillträde af sin innehafvande tjänst fått sig tillförsäkrad.

Men det gifves en annan väg till målets vinnande, som redan förut blifvit med 1873 års kyrkomötes bifall försökt. Då presterlig tjänst första gången efter utfärdandet af reglementet för presterskapets enke- och pupillkassa den 6 november 1874 ombyter innehafvare, skall lönen, enligt § 9, mom. 2 i åberopade reglemente, för ett års tid tillfalla nämnda kassa. Härmed har ett prejudikat gifvits på, att presterliga löneinkomster kunna under viss tid afsättas för särskildt, för kyrkan viktigt ändamål. Det skulle lända församlingarne till stor lättnad och skolan till fromma, om det blefve stadgadt, att vid dylika tillfällen tjänsten ytterligare finge stå ledig ett år, utöfver det eller de nådår, som vid dödsfall tillkomma enkan, och löneinkomsten under tiden med minsta möjliga afkortning anslås till skolväsendets upphjelpande inom vederbörande församlingar.

Den lilla olägenhet, som skulle uppstå genom tjänstens skötande på förordnande något längre tid, är ju ganska ringa i jämförelse med de förmåner, som härmed skulle ernås. Afkomsten af lediga presterliga tjänster kan uppskattas till flere hundra tusen kronor årligen, och det behöfver knappt nämnas, hvilket godt handtag så väl de af bördor hårdt tryckta församlingarne som den i sin växt hämmade skolan skulle erhålla genom ett så betydande tillskott, hvilket t. ex. genom statskontoret kunde enligt lämpliga grunder fördelas.

Enär från den presterliga sidan så strängt fasthålles vid kyrkans rätt och pligt att taga vård om skolan, lär en dylik åtgärd, som synes stå i oafvisligt samband med denna pligt, icke från denna sida kunna befara något nämnvärdt motstånd. Jag har dessutom svårt att tänka mig annat än att presterskapet både af sin embetsställning och sitt nit för folkupplysningen skall känna sig manadt att i detta fall sätta skolans och menighetersnas bästa framför omtanken om egna världsliga förmåner.

Då emellertid bestämmandet af det sätt, hvarpå besparingsmedlen skulle komma skolan till godo, möjligen fordrar särskild insigt och erfarenhet, torde ett förslag i detta syfte ej lämpligen böra utarbetas af Riksdagen, utan genom regeringens försorg, så mycket hellre som det berättigade i sjelfva ändamålet med ett sådant förslag icke ännu lär kunna påräkna ett allmänt gillande.

Alltså vill jag nu endast vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte låta besörja och för nästa Riksdag framlägga en utredning, i hvad mån församlingarnes bördor för folkskolan skulle kunna lättas, derest presterliga tjänster inom svensk-lutherska kyrkan, vid ombyte af innehafvare, finge utöfver förut bestämd tid förblifva lediga ytterligare ett år och till dem anslagna löneinkomster derunder på lämpligt sätt fördelades emellan rikets alla församlingar, för att användas vare sig till upphjelpande af deras skolväsende eller till minskande af de derför ådragna skulder.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 26 februari 1887.

K. P. Arnoldson.
